

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

15. juuli 2021 *

Eelotsusetaotlus – Inimtervishoius kasutatavad retseptiravimid – Direktiiv 2001/83/EÜ – Kohaldamisala – Postimüügiapteegi reklaam, mille eesmärk ei ole mõjutada klienti teatava ravimi, vaid apteegi valikul – Reklaammäng – Kaupade vaba liikumine – Riigisisised õigusnormid – Keeld pakkuda, reklaamida ja anda ravitoodete valdkonnas soodustusi ja teha muid reklaamkingitusi – ELTL artikli 34 kohaldamisalast välja jäävad müügiviisid

Kohtuasjas C-190/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 20. veebruari 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. mail 2020, menetluses

DocMorris NV

versus

Apothekerkammer Nordrhein,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras (ettekandja), kohtunikud N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- DocMorris NV, esindajad: *Rechtsanwältinnen* A. Feissel ja K. Wodarz,
- Apothekerkammer Nordrhein, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Douglas,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja J. Langer,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Sipos ja M. Noll-Ehlers,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT 2001, L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/26, lk 69), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiviga 2012/26/EL (ELT 2012, L 299, lk 1) (edaspidi „direktiiv 2001/83“), artikli 87 lõiget 3.
- 2 Taotlus on esitatud Madalmaades asuvat postimüügiapteeki käitava Madalmaade õiguse alusel asutatud äriühingu DocMorris NV ja Apothekerkammer Nordrheini (Põhja-Reini maakonna apteekrite kutseühendus, Saksamaa) vahelises kohtuvaidluses seoses DocMorrise poolt oma Saksa klientide seas levitatud „suure auhinnamängu“ reklaamlehega, milles on mängus osalemise tingimusena ette nähtud retseptiravimi arstiretsepti saatmine.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 98/34

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/34/EÜ, millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (EÜT 1998, L 204, lk 37; ELT eriväljaanne 13/20, lk 337), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiviga 98/48/EÜ (EÜT 1998, L 217, lk 18; ELT eriväljaanne 13/21, lk 8) (edaspidi „direktiiv 98/34“), artikli 1 esimeses lõigus oli ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2. *teenus* – infoühiskonna iga teenus ehk kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused.“

Direktiiv 2000/31/EÜ

- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399) artikli 1 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud alljärgnevalt:

„1. Käesolev direktiiv püüab kaasa aidata siseturu nõuetekohasele toimimisele, tagades infoühiskonna teenuste vaba liikumise liikmesriikide vahel.

2. Käesolev direktiiv ühtlustab sel määral, kui on vaja lõikes 1 nimetatud eesmärgi saavutamiseks, teatavaid infoühiskonna teenuste kohta kehtivaid siseriiklikke õigusnorme, mis käsitlevad siseturgu, teenuseosutajate asutamist, kommertsteadaandeid, elektroonilisi lepinguid [...]“.

- 5 Sama direktiivi artikli 2 punktis a on „infoühiskonna teenused“ määratletud kui teenused direktiivi 98/34 artikli 1 esimese lõigu punkti 2 tähenduses.

Direktiiv 2001/83

- 6 Direktiivi 2001/83 VIII jaotise „Reklaamimine“ artiklis 86 on ette nähtud:

„1. Käesolevas jaotises hõlmab mõiste „ravimite reklaamimine“ kõiki ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid; eelkõige hõlmab see järgmist:

- ravimite reklaamimine üldsusele,
- ravimite reklaamimine isikutele, kellel on õigus neid välja kirjutada või tarnida,
- ravimiesindajate külaskäigud isikute juurde, kellel on õigus ravimeid välja kirjutada või tarnida,
- raviminäidiste tarnimine,
- meelitusvahendid ravimite väljakirjutamiseks või tarnimiseks kingitusena või mis tahes rahalise või mitterahalise hüvitise või preemia pakkumine või lubamine, v.a juhud, kui nende tegelik koguväärtus on minimaalne,
- selliste müügiedenduslaste kohtumiste spondeerimine, kus osalevad isikud, kellel on õigus ravimeid välja kirjutada või tarnida,
- selliste teaduskongresside spondeerimine, kus osalevad isikud, kellel on õigus ravimeid välja kirjutada või tarnida, eelkõige sellega seotud reisi- ja majutuskulude tasumine.

2. Käesolev jaotis ei hõlma järgmist:

- V jaotise sätetele vastavad markeeringud ja infolehed,
- teatava ravimiga seotud konkreetsele küsimusele vastamiseks vajalik kirjavahetus, millele võimaluse korral lisatakse materjal, millel puudub müügiedenduslik iseloom,

- faktilised andmed ja võrdlusmaterjalid, mis on seotud näiteks pakendi muutuste, ravimi üldiste ettevaatusabinõude hulka kuuluvate kõrvaltoime hoiatuste, kaubakataloogide ja hinnakirjadega, tingimusel et need ei sisalda andmeid ravimite kohta,
- inimeste tervist või haigusi käsitlev teave, tingimusel, et selles puudub isegi kaudne viide ravimitele.“

7 Direktiivi artikli 87 lõikes 3 on ette nähtud:

„Ravimi reklaam:

- soodustab ravimi mõistlikku kasutamist, esitledes seda objektiivselt ja ilma selle omadusi liialdamata,
- ei tohi olla eksitav.“

8 Nimetatud direktiivi artikli 88 lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid keelustavad järgmiste ravimite reklaamimise:

a) need on vastavalt VI jaotisele saadaval ainult arstireseptiga;

[...]

2. Üldsusele võib reklaamida ravimeid, mis oma koostise või otstarbe poolest on ette nähtud ja mõeldud kasutamiseks vajaduse korral apteekri nõuandel ilma arsti diagnoosi, ettekirjutuse või järelevalveta.

3. Liikmesriigid võivad keelustada oma territooriumil hüvitamisele kuuluvate ravimite reklaamimise üldsusele.“

Saksa õigus

9 Ravimite, meditsiinitoodete ja ravivormide reklaami reguleeriva seaduse (Gesetz über die Werbung auf dem Gebiete des Heilwesens (Heilmittelwerbegesetz)), põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „HWG“), § 7 lõike 1 esimeses lauses on sätestatud:

„Keelatud on pakkuda, reklaamida või anda rahalisi preemiaid ja teha muid reklaamkingitusi (kaubas või teenustes) või erialaringkonda kuuluval isikul on keelatud neid vastu võtta, välja arvatud juhul, kui:

1. tegemist on rahalise preemia või reklaamkingitusega, mis on väikese väärtusega pisiasjad [...] Ravimite eest on keelatud anda rahalisi preemiaid või teha muid reklaamkingitusi juhul, kui seejuures rikutakse ravimiseaduse (Arzneimittelgesetz) alusel kehtivaid hinnaeeskirju;

2. tegemist on rahalise preemia või reklaamkingitusega

a) mida antakse teatavas summas või teataval viisil arvestatavas summas [...]

[...]

Ravimite eest on keelatud anda punktis a osutatud rahalisi preemiaid või teha muid reklaamkingitusi juhul, kui seejuures rikutakse ravimiseaduse alusel kehtivaid hinnaeeskirju. [...]

[...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 10 DocMorris on Madalmaades asuv postimüügiapteek, kes müüb Saksamaal asuvatele klientidele retseptiravimeid. DocMorris levitas 2015. aasta märtsis Saksamaal „suure auhinnamängu“ reklaamlehte, mille peavõiduks oli 2500 eurot maksva elektrilise jalgratta kupong ning teise kuni kümnenda koha võiduks elektriline hambahari. Loosimisel osalemiseks piisas sellest, kui DocMorrisele saata margistatud ümbrikus retseptiravimi ostutellimus, lisades sellele vastava arstiretsepti.
- 11 Põhja-Reini maakonna apteekrite kutseühendus, kelle ülesandeks on kontrollida selles omaavalitsuses apteekrite ametialaste kohustuste täitmist, esitas 16. juunil 2015 DocMorrise vastu Landgericht Frankfurt am Mainile (Frankfurdi esimese astme kohus, Saksamaa) hagi, nõudes kõnealuse reklaamimise lõpetamist, kuna sellega rikutakse konkurentsi.
- 12 Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurdi esimese astme kohus) jättis hagi rahuldamata ning Põhja-Reini maakonna apteekrite kutseühendus esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Oberlandesgericht Frankfurt am Mainile (Frankfurdi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa), kes kaebuse ka rahuldas. DocMorris esitas seejärel eelotsusetaotluse esitanud kohtule Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kassatsioonkaebuse, milles äriühing palub jätta jõusse otsus, nagu selle oli teinud esimese astme kohus.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et HWG kohaldamisalasse kuulub üksnes teatavat toodet puudutav reklaam, mitte aga ettevõtja üldine reklaam. Samas võib reklaami, mis puudutab apteegi kogu tootevalikut, nagu on kõne all põhikohtuasjas, samuti pidada tootel põhinevaks reklaamiks. Lisaks tuleneb direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikest 1 ja artikli 88 lõigetest 1–3, et direktiiv ei hõlma üksnes teatavate kindlate ravimite reklaami, vaid ka ravimireklaami üldiselt.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas HWG § 7 lõike 1 esimeses lauses sätestatud reklaamkingituste põhimõtteline keeld on kooskõlas direktiivi 2001/83 eesmärkidega ja sätetega. Ta leiab, et selline keeld võib olla põhjendatud nimetatud direktiivi artikli 87 lõike 3 alusel, kuna selle eesmärk on ennetada ohtu, et kui tarbija otsustab ravimit kasutada, mõjutab teda selle ravimi ostmisega seotud reklaamkingituste saamise väljavaade. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et patsiendi otsus osta retseptiravimit tavaapteegi asemel, milles saadakse anda objektiivset vajalikku nõu, välismaisest või kodumaisest postimüügiapteegist, peab põhinema objektiivsetel põhjustel ja seda ei tohi kallutada sellised mõjurid.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et direktiiv 2001/83 ei sisalda ühtegi konkreetset sätet, mis käsitleks ravimireklaami, mida tehakse loosimises seisneva mängu kujul. Lisaks nähtub tema sõnul 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsusest Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776), et teistes liikmesriikides asuvatele postimüügiapteekidele ei saa keelata pakkuda asjaomase liikmesriigi territooriumil asuvatele tavaapteekidele hinnakonkurentsi, et kompenseerida nende teenuste pakkimise piiratust, mis tuleneb sellest, et patsientidele ei ole võimalik kohapeal individuaalset nõu anda.

- 16 Saksamaal retseptiravimite müügile kohaldatava õigusliku raamistiku tõttu ja eelkõige seetõttu, et ravikindlustusasutused hüvitavad suurema osa selliste ravimite maksumusest, ei ole Saksamaal asuvate tavaapteekide vahel hinnakonkurentsi, mis oleks võrreldav teistes turusektorites oleva hinnakonkurentsi. Teistes liikmesriikides asuvad postimüügiapteegid osutavad seega teist liiki hinnakonkurentsi, pakkudes oma klientidele rahalisi preemiaid kupongide või punktide kujul.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi [2001/83] VIII jaotise sätetega, eelkõige artikli 87 lõikega 3 on kooskõlas riigisisesele õigusnormile – [HWG] § 7 lõike 1 esimene lause – antud tõlgendus, mille kohaselt on teises liikmesriigis asuval postimüügiapteegil keelatud värvata kliente, reklaamides neile osalemist võiduvõimalusega loosimises, kui loosimises osalemiseks tuleb lunastada inimintervishoius kasutatava retseptiravimi arstiresept ning väljareklaamitud auhind ei ole mitte ravim, vaid muu ese (käesoleval juhul elektriline jalgratas hinnaga 2500 eurot ja elektrilised hambaharjad) ning ei esine ohtu, et soodustatakse ravimite ebamõistlikku ja ülemäära kasutamist?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 18 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2001/83 VIII jaotise sätetega ja eelkõige selle artikli 87 lõikega 3 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on postimüügiapteegil keelatud korraldada reklaamikampaaniat reklaammänguna, milles osalejate seas loositakse välja muid igapäevaelus kasutatavaid esemeid kui ravimid, kusjuures mängus osalemiseks tuleb esitada inimintervishoius kasutatava retseptiravimi tellimus, millele on lisatud vastav arstiresept.
- 19 Sellega seoses tuleb märkida, et nimetatud küsimus põhineb eeldusel, et direktiiv 2001/83 on põhikohtuasjas kohaldatav.
- 20 Direktiivi 2001/83 VIII jaotises, mis käsitleb ravimireklaami ja kuhu kuulub artikli 87 lõike 3, on reguleeritud konkreetsete ravimite reklaamsõnumi sisu ja reklaami viise, kuid selles ei reguleerita ravimite postimüügi teenuste reklaami (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punktid 49 ja 50).
- 21 Esitatud küsimus puudutab aga sellise reklaammängu keeldu, mille eesmärk on ahvatleda kliente ostma konkreetset apteegilt mitte teatavat ravimit, vaid kõiki ravimeid, mille arst on neile välja kirjutanud. Teisisõnu, nagu märkis Põhja-Reini apteekrite kutseühendus oma kirjalikes seisukohtades, on sellise reklaamikampaania eesmärk, nagu käesoleval juhul DocMorris läbi viis, mõjutada mitte kliendi konkreetse ravimi, vaid selle apteegi valikut, kellelt vastav klient ravimi ostab, kusjuures see valik tehakse pärast ravimi valikut. Seega ei ole tegemist konkreetse ravimi reklaamiga, vaid kõigi retseptiravimite reklaamiga, mida asjaomane apteek müügiks pakub.
- 22 Sellest järeldub, et selline reklaamikampaania, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu direktiivi 2001/83 VIII jaotise sätete kohaldamisalasse.
- 23 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses aga Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetletav kohtuasi

lahendada. Sellest järeldub, et hoolimata sellest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses formaalselt piirdunud ainult liidu õiguse konkreetse sätte tõlgendamise küsimisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohut esitamast liikmesriigi kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise aspekte, mis võivad olla tarvilikud liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus neile oma küsimustes viitas või mitte. Sel puhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (18. septembri 2019. aasta kohtuotsus VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 24 Vastupidi sellele, mida väitsid mitu huvitatud isikut oma kirjalikes vastustes küsimusele, mille Euroopa Kohus saatis menetlusosalistele ja teistele huvitatud isikutele Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 alusel, tuleb käesoleval juhul märkida, et eelotsusetaotluses esitatud andmetest ei ilmne, et direktiivi 2000/31 tõlgendamine oleks põhikohtuasja lahendamiseks asjakohane.
- 25 Nimelt, nagu nähtub direktiivi artiklitest 1 ja 2, käsitleb see direktiiv „infoühiskonna teenuseid“, mis on määratletud direktiivi 98/34 artikli 2 punktis a viitega direktiivi 98/34 artikli 1 esimese lõigu punktile 2, samas kui viimati nimetatud sättes on täpsustatud, et nendeks teenusteks on „kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused“.
- 26 Esitatud küsimus puudutab aga reklaamikampaaniat ravimite müügiteenusele, mida ei osutata elektrooniliselt, vaid posti teel. Eelotsusetaotluses esitatud põhikohtuasjas kõne all olevalt reklaamlehelt nähtub, et vastavas reklaammängus osalemiseks pidi klient DocMorrisele esitama ostutellimuse, saates talle margistatud ümbrikus paber kandjal täidetud tellimuse blanketi, millele tuli lisada tellitud ravimi arstiresept, ilma et tellimust oleks pidanud esitama netipoe vahendusel.
- 27 Nagu Euroopa Komisjon oma kirjalikes seisukohtades sisuliselt märkis, erineb käesolev kohtuasi 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsuse A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764) aluseks olnud asjast, mis puudutas selliste ravimite internetimüügi teenuste reklaamikampaaniat nii füüsilistel reklaamikandjatel kui ka asjaomase apteegi veebisaidi kaudu, mida väljastatakse ilma retseptita.
- 28 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et selliste reklaammängude korraldamise keeldu, mille eesmärk on reklaamida posti teel osutatavad ravimite müügiteenused, ei ole Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud, mistõttu selles valdkonnas kehtivate õigusnormide kindlaksmääramine on jäänud liikmesriikide pädevusse, tingimusel et järgitakse eelkõige EL toimimise lepingus sätestatud põhivabadusi.
- 29 Sellega seoses tuleb märkida, et liikmesriigi õigusnormid, mis keelavad korraldada niisugust mängu, mille eesmärk on edendada ravimite müüki, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võivad olla seotud nii teenuste osutamise vabadusega, kuna need õigusnormid on kohaldatavad apteekidele, kelle tegevusala on eelkõige ravimite jaemüük – sh posti teel –, ning kuna vastavate õigusnormidega piiratakse nende võimalusi oma teenuseid tutvustada, kui ka kaupade vaba liikumisega, sest need reguleerivad ravimite müügi teatavat vormi, kusjuures on selge, et ravimid kuuluvad EL toimimise lepingu kaupade vaba liikumist puudutavate sätete tähenduses mõiste „kaup“ alla (vt selle kohta 18. septembri 2019. aasta kohtuotsus VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, punktid 57 ja 60).

- 30 Juhul kui liikmesriigi meede mõjutab nii kaupade vaba liikumist kui ka teenuste osutamise vabadust, hindab Euroopa Kohus meedet üldjuhul ainult seoses ühega neist kahest põhivabadusest, kui üks neist vabadustest osutub teise suhtes täiesti teisejärguliseks ja seda võib käsitleda koos viimasega (18. septembri 2019. aasta kohtuotsus VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Käesoleval juhul ei käsitle HWG apteekri tegevust ega postimüügi teenust kui sellist, vaid reguleerib müügiks pakutavate ravimite reklaami teatavat vormi. Lisaks on sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ravimite postimüügi teenust puudutavate reklaamsõnumite levitamine vaatamata sellele, et selle eesmärk ei ole konkreetsete ravimite reklaamine, teisejärguline võrreldes nende ravimite müügi edendamisega, mis on reklaamikampaania lõppeesmärk.
- 32 Kuna kaupade vaba liikumise aspekt on käesoleval juhul ülimuslik teenuste osutamise vabaduse aspekti suhtes, siis tuleb viidata EL toimimise lepingu nendele sätetele, mis käsitlevad esimesena nimetatud vabadust (vt analoogia alusel 25. märtsi 2004. aasta kohtuotsus Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, punkt 47).
- 33 Kaupade vaba liikumine on üks EL toimimise lepingu aluspõhimõtteid, mis väljendub ELTL artiklis 34 sätestatud liikmesriikide vaheliste koguseliste impordipiirangute ja kõigi samaväärse toimega meetmete keelus (19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 20).
- 34 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt hõlmab koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmete keeld, mis on sätestatud ELTL artiklis 34, kõiki liikmesriikide meetmeid, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liidusisest kaubandust (vt eelkõige 11. juuli 1974. aasta kohtuotsus Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, punkt 5, ja 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 22 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Siinkohal olgu märgitud, et teatavaid müügiviise piiravate või keelavate riigisiseste sätete kohaldamine teistest liikmesriikidest pärit toodetele ei saa aga käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud kohtupraktika tähenduses takistada otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt liidusisest kaubandust, tingimusel et neid sätteid kohaldatakse kõikidele asjaomastele ettevõtjatele, kes tegutsevad riigi territooriumil, ning et need mõjutavad õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist. Nimelt, kui need tingimused on täidetud, siis sedalaadi õigusnormide kohaldamine nende toodete müügile, mis on pärit mõnest teisest liikmesriigist ja mis vastavad selles riigis kehtivatele nõuetele, ei takista ega häiri nende turulepääsu rohkem kui kodumaiste kaupade puhul (vt selle kohta 24. novembri 1993. aasta kohtuotsus Keck ja Mithouard, C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, punkt 16, ning 21. septembri 2016. aasta kohtuotsus Etablissements Fr. Colruyt, C-221/15, EU:C:2016:704, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Euroopa Kohus on asunud seisukohale, et „müügiviise reguleerivad sätted“ 24. novembri 1993. aasta kohtuotsuse Keck ja Mithouard (C-267/91 et C-268/91, EU:C:1993:905) tähenduses on sätted, mis muu hulgas piiravad ettevõtja võimalusi teha reklaami (vt selle kohta 25. märtsi 2004. aasta kohtuotsus Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 37 Tuleb osutada asjaolule, et põhikohtuasjas kõne all oleva reklaamikeelu aluseks oleva HWG § 7 lõike 1 esimese lause eesmärk on reguleerida soodustuste ja muude reklaamkingituste pakkumist ravimite müügi valdkonnas. Sellest tuleneb, et niisugust liikmesriigi õigusnormi tuleb pidada „müügiviise reguleerivaks“ normiks Euroopa Kohtu praktika tähenduses.
- 38 Nagu nähtub 24. novembri 1993. aasta kohtuotsusest Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905), saab selline müügiviis jääda ELTL artikli 34 kohaldamisalast välja üksnes juhul, kui see vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 35 nimetatud kahele tingimusele.
- 39 Neist tingimustest esimese kohta tuleb märkida, et käesoleval juhul kohaldatakse HWGd vahet tegemata kõigi apteekide suhtes, kes müüvad ravimeid Saksamaa territooriumil, olenemata sellest, kas nad asuvad Saksamaa Liitvabariigi territooriumil või mõnes muus liikmesriigis.
- 40 Teise tingimusega seoses on Euroopa Kohus mitu korda otsustanud, et riigisisised õigusnormid, mis keelavad teatavat liiki reklaami konkreetsetes sektorites, mõjutavad kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist nii õiguslikult kui ka faktiliselt samamoodi ning need kujutavad endast seega müügiviise, mis jäävad väljapoole ELTL artikli 34 kohaldamisala (vt selle kohta 15. detsembri 1993. aasta kohtuotsus Hünermund jt, C-292/92, EU:C:1993:932, punktid 21 ja 22; 9. veebruari 1995. aasta kohtuotsus Leclerc-Siplec, C-412/93, EU:C:1995:26, punktid 21–24, ning 25. märtsi 2004. aasta kohtuotsus Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, punkt 42). Nii on see eelkõige eetikanormi puhul, mis keelab proviisoritel reklaamida väljaspool oma apteeki parafarmaatsiatooteid, mida neil on lubatud turustada (15. detsembri 1993. aasta kohtuotsus Hünermund jt, C-292/92, EU:C:1993:932, punktid 22–24).
- 41 Euroopa Kohus on otsustanud, et ei saa tõepoolest välistada, et ühes liikmesriigis seaduslikult müüdava toote reklaamimise täielikul keelamisel võib olla tugevam mõju teistest liikmesriikidest pärit toodetele (vt selle kohta 9. juuli 1997. aasta kohtuotsus De Agostini ja TV-Shop, C-34/95–C-36/95, EU:C:1997:344, punkt 42, ning 8. märtsi 2001. aasta kohtuotsus Gourmet International Products, C-405/98, EU:C:2001:135, punkt 19).
- 42 Nagu aga nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 21, ei ole HWGga kehtestatud keeld suunatud mitte konkreetse toote, käesoleval juhul ravimi reklaamimise, vaid igat liiki selliste ravimite postimüügi reklaamimise vastu, mis on pärit nii Saksamaalt kui ka teistest liikmesriikidest.
- 43 Sellest järeldub, et 24. novembri 1993. aasta kohtuotsusest Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905) tuleneva kohtupraktika kohaldamise kaks tingimust, millele on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 33, on täielikult täidetud niisuguse müügiviisi puhul, nagu on kõne all põhikohtuasjas.
- 44 Nimetatud järeldus ei ole vastuolus 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsuse Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776) punktis 24 esitatud kaalutlustega, millele viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus. Ravimite müügi edendamiseks mõeldud mängude keelul on postimüügiapteekidele palju väiksemad tagajärjed kui selles kohtuotsuses käsitletud täielikul hinnakonkurentsi keelul. Lisaks puudutab selline keeld ka tavaapteeke, kellel samuti võib olla huvi oma ravimite müüki reklaammängude abil edendada.
- 45 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et esiteks tuleb direktiivi 2001/83 tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis keelavad postimüügiapteegil korraldada reklaamikampaaniat reklaammänguna, milles osalejate seas loositakse välja muid igapäevaelus kasutatavaid esemeid kui ravimid, kusjuures selles mängus

osalemiseks tuleb esitada inimintervishoius kasutatava retseptiravimi tellimus, millele on lisatud vastav arstiretsept, ning teiseks et ELTL artiklit 34 tuleb tõlgendada nii, et nimetatud liikmesriigi õigusnormid ei ole sellega vastuolus.

Kohtukulud

- 46 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimintervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiviga 2012/26/EL, tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis keelavad postimüügiapteegil korraldada reklaamikampaaniat reklaammänguna, milles osalejate seas loositakse välja muid igapäevaelus kasutatavaid esemeid kui ravimid, kusjuures selles mängus osalemiseks tuleb esitada inimintervishoius kasutatava retseptiravimi tellimus, millele on lisatud vastav arstiretsept.
2. ELTL artiklit 34 tuleb tõlgendada nii, et nimetatud liikmesriigi õigusnormid ei ole sellega vastuolus.

Allkirjad